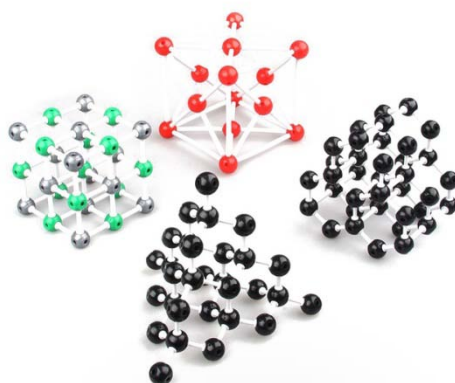

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

เรื่อง สารประกอบอินทรีย์ วิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ชุดที่ 1

สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์

จัดทำโดย

นายวิสาขะ เยือกเย็น

ตำแหน่ง ครู วิทยะฐานะ ครูชำนาญการ

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

โรงเรียนบ้านแท่นวิทยา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

คำนำ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สารประกอบอินทรีย์ วิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น พร้อมทั้งมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์

ขอขอบคุณท่านผู้บริหารโรงเรียน ท่านผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำ คณะครูโรงเรียนบ้านแท่นวิทยา เพื่อนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และนักเรียนที่ได้ให้ความร่วมมือในการจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้จนประสบความสำเร็จ

วิสาชะ เยือกเย็น

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์	1
ส่วนประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้	2
คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียน	3
ผังมโนทัศน์ เรื่อง สารประกอบอินทรีย์	4
สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้	5
ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	6
ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ชั่วโมงที่ 2	7
แบบทดสอบก่อนเรียน ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์	8
กิจกรรมปัญหาชวนคิด เธอรู้ไหมว่า ฉันมาจากไหน	11
บัตรความรู้ 1.1 เคมีอินทรีย์	12
บัตรความรู้ 1.2 ประเภทสารประกอบของธาตุคาร์บอน	13
บัตรกิจกรรม 1.1 แหล่งของสารอินทรีย์ในธรรมชาติ	14
บัตรความรู้ 1.3 สมบัติของสารประกอบอินทรีย์และอนินทรีย์	15
บัตรคำถาม 1.1 สมบัติของสารประกอบอินทรีย์และอนินทรีย์	16
บัตรกิจกรรม 1.2 ความสำคัญของสารประกอบอินทรีย์	17
ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ชั่วโมงที่ 3-4	18
กิจกรรมปัญหาชวนคิด สารประกอบของคาร์บอน	19
บัตรความรู้ 1.4 ธาตุคาร์บอนกับการเกิดสารประกอบอินทรีย์	20
บัตรความรู้ 1.5 สูตรเคมีที่ใช้ในการศึกษาสารประกอบอินทรีย์	22
บัตรกิจกรรม 1.3 สูตรเคมีที่ใช้ในการศึกษาสารประกอบอินทรีย์	27
บัตรคำถาม 1.2 สูตรเคมีที่ใช้ในการศึกษาสารประกอบอินทรีย์	28
แบบทดสอบหลังเรียน ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์	30
แบบสรุปคะแนน	33
บรรณานุกรม	34

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
เรื่อง สารประกอบอินทรีย์ วิชาเคมี ว33225
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์

โดย

นายวิสาขะ เยือกเย็น

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

โรงเรียนบ้านแท่นวิทยา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 กระทรวงศึกษาธิการ

ส่วนประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สารประกอบอินทรีย์
วิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์ มีส่วนประกอบดังนี้

1. ชื่อเรื่อง
2. คำนำ
3. สารบัญ
4. ส่วนประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
5. คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักเรียน
6. ผังมโนทัศน์ เรื่อง สารประกอบอินทรีย์
7. สารการเรียนรู้และผลการเรียนรู้
8. ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
9. กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
10. แบบทดสอบก่อนเรียน
11. กิจกรรมปัญหาชวนคิด
12. บัตรความรู้
13. บัตรกิจกรรม
14. บัตรคำถาม
15. แบบทดสอบหลังเรียน
16. แบบสรุปคะแนน
17. บรรณานุกรม

คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักเรียน

การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สารประกอบอินทรีย์ วิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์ ประกอบด้วย

1. คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักเรียน
2. ผังมโนทัศน์ เรื่อง สารประกอบอินทรีย์
3. สารการเรียนรู้และผลการเรียนรู้
4. ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
5. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าหาคำตอบ

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน

ให้นักเรียนปฏิบัติตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาผังมโนทัศน์ สารการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ และขั้นตอนการใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ เสร็จแล้วส่งครูเพื่อตรวจและบันทึกคะแนน
3. นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้
4. เมื่อศึกษาครบทุกขั้นตอนให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจอีกครั้ง และตรวจคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าทางการเรียน
5. นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่ลอกคำตอบเพื่อน ถ้าหากนักเรียนมีข้อสงสัยให้รีบปรึกษาครูผู้สอนทันที
6. เวลาที่ใช้ในการศึกษา 3 ชั่วโมง

ผังมโนทัศน์ เรื่อง สารประกอบอินทรีย์

เพื่อน ๆ เราเรียน
ชุดที่ 1 นะครับ

1. สูตรเคมี
สารประกอบอินทรีย์

7. แอลไคน์และ
อะโรมาติกไฮโดรคาร์บอน

2. ไอโซเมอร์ของ
สารประกอบไฮโดรคาร์บอน

สารประกอบอินทรีย์

3. หมู่ฟังก์ชัน
สารประกอบอินทรีย์

6. แอลคีนและ
ไซโคลแอลคีน

4. สมบัติบางประการของ
สารประกอบไฮโดรคาร์บอน

5. แอลเคนและ
ไซโคลแอลเคน

สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สารประกอบอินทรีย์
วิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์

สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะ หาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ผลการเรียนรู้

อธิบายความหมายเคมีอินทรีย์ พันธะของคาร์บอนและเขียนสูตรโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์ได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

1. อธิบายความหมายของสารอินทรีย์ สารอนินทรีย์และยกตัวอย่างได้
2. เปรียบเทียบสารอินทรีย์ สารอนินทรีย์และบอกความสำคัญของสารอินทรีย์ได้
3. อธิบายเหตุผลที่แสดงว่าธาตุคาร์บอนเกิดสารประกอบมากมาย นับเป็นล้านชนิดได้
4. เขียนสูตรเคมี สูตรโครงสร้างแบบลิวอิส โครงสร้างแบบย่อ และโครงสร้างแบบเส้นและมุมได้

ด้านทักษะกระบวนการ

มีทักษะกระบวนการกลุ่ม

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มีวินัย

เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้ว
ต่อไปศึกษาตามขั้นตอนการเรียนรู้
โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ครับ

สาระการเรียนรู้

1. เคมีอินทรีย์
2. ประเภทของสารประกอบของคาร์บอน
3. ความสำคัญของสารเคมีอินทรีย์
4. สมบัติของธาตุคาร์บอนกับการเกิดสารประกอบอินทรีย์
5. การเขียนสูตรเคมี สูตรโครงสร้างแบบลิวอิส โครงสร้างแบบย่อ และโครงสร้างแบบเส้นและมุม

ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
เรื่อง สารประกอบอินทรีย์ วิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์

ศึกษาขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ทำแบบทดสอบก่อนเรียน

ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้
ตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

- ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา
- ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา
- ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า
- ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้
- ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าหาคำตอบ
- ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน

ทำแบบทดสอบหลังเรียน

ไม่ผ่านเกณฑ์

ผ่านเกณฑ์

ศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดต่อไป

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สารประกอบอินทรีย์
 วิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์

ชั่วโมงที่ 2

นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังต่อไปนี้

ทดสอบก่อนเรียน (เวลา 10 นาที)

- ➡ 1. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (เวลา 5 นาที)

- ➡ 2. ครูถามนักเรียนเกี่ยวกับสารประกอบอินทรีย์ที่นักเรียนรู้จักในชีวิตประจำวัน
- ➡ 3. นักเรียนทำกิจกรรมปัญหาชวนคิด เธอรู้ใหม่ว่า....ฉันมาจากไหน ตัวแทนนักเรียนในกลุ่มนำเสนอผลการทำกิจกรรม ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลย และรวบรวมประเด็นปัญหาในการศึกษาหาคำตอบ

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา (เวลา 5 นาที)

- ➡ 4. นักเรียนศึกษาและอภิปรายภายในกลุ่มตามบัตรความรู้ 1.1 เคมีอินทรีย์
- ➡ 5. นักเรียนศึกษาและอภิปรายภายในกลุ่มตามบัตรความรู้ 1.2 ประเภทของสารประกอบคาร์บอน

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า (เวลา 15 นาที)

- ➡ 6. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำบัตรกิจกรรม 1.1 แหล่งของสารอินทรีย์ในธรรมชาติ

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ (เวลา 10 นาที)

- ➡ 7. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการทดลองหน้าชั้นเรียนตาม
- ➡ 8. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประเภทและแหล่งสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าหาคำตอบ (เวลา 10 นาที)

- ➡ 9. นักเรียนศึกษาบัตรความรู้ 1.3 สมบัติสารประกอบอินทรีย์และอนินทรีย์
- ➡ 10. นักเรียนทำบัตรคำถาม 1.1 สมบัติของสารประกอบอินทรีย์และอนินทรีย์

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน (เวลา 10 นาที)

- ➡ 11. นักเรียนในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและทำบัตรกิจกรรม 1.2 ความสำคัญของสารอินทรีย์ในชีวิตประจำวัน และตอบประเด็นปัญหาในการศึกษาหาคำตอบ

แบบทดสอบก่อนเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 เรื่องสารประกอบอินทรีย์ วิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
 ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ทำเครื่องหมาย X ลงใน
 กระดาษคำตอบ

1. ข้อความใดต่อไปนี้เป็นข้อความที่ไม่ถูกต้อง

- สารอินทรีย์สามารถสังเคราะห์ได้จากสารอนินทรีย์
- สารประกอบที่มีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบเป็นสารอินทรีย์
- สารอินทรีย์โดยส่วนมากจะพบในสิ่งมีชีวิตหรือมาจากสิ่งมีชีวิต
- สารอนินทรีย์เป็นสารที่พบได้ในแร่ธาตุต่าง ๆ และมีจุดเดือดสูงกว่าสารอินทรีย์

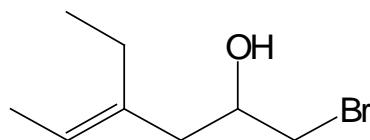
2. สารใดต่อไปนี้เป็นสารอินทรีย์ทุกชนิด

- CH_2Cl_2 , CH_3OH และ CH_3F
- CH_3COOH , K_2CO_3 และ CH_4
- CH_3CHO , $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ และ CO_2
- $\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}$, C_6H_6 และ CO

3. สารในข้อใดต่อไปนี้มีสูตรโครงสร้างมีจำนวนพันธะคู่ 2 พันธะ

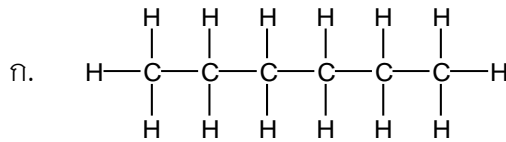
- CH_2CHCHO
- CH_3COOH
- $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$
- CH_2CHCH_3

4. สูตรโครงสร้างแบบเส้นและมุมต่อไปนี้ มีสูตรโมเลกุลตรงกับข้อใด

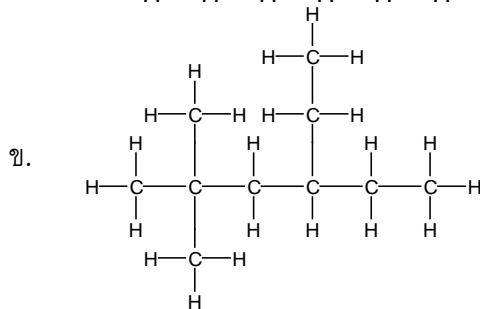

- $\text{C}_8\text{H}_{13}\text{OBr}$
- $\text{C}_8\text{H}_{14}\text{OBr}$
- $\text{C}_8\text{H}_{15}\text{OBr}$
- $\text{C}_9\text{H}_{16}\text{OBr}$

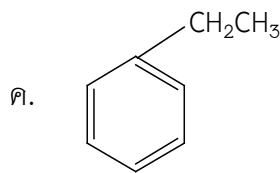
5. ข้อใดถูกต้องที่สุด

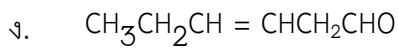
สูตรแบบย่อคือ $(CH_3)_2(CH_2)_2$

สูตรแบบย่อคือ $(CH_3)_3CCH_2CH(CH_2CH_3)_2$

สูตรโมเลกุลคือ C_8H_{11}

มีพันธะเดี่ยวทั้งหมด 16 พันธะ

6. สารใดเป็นสารประกอบโคเวเลนต์ไม่มีขั้ว

- ก. A
- ข. B
- ค. C
- ง. D

คำชี้แจง ใช้ข้อมูลต่อไปนี้ประกอบการตอบคำถามข้อ 7-8

ปฏิกิริยาสาร	การละลายน้ำ	การนำไฟฟ้า ของสารละลาย	การเผาไหม้	การละลาย ในเอทานอล
A	ละลาย	น้ำ	ไม่หลอมเหลว ไม่ติดไฟ	ไม่ละลาย
B	ละลาย	น้ำ	หลอม ไม่ติดไฟ	ละลายน้ำเล็กน้อย
C	ไม่ละลาย	ไม่นำ	หลอม ติดไฟ มีเขม่า	ละลายน้ำเล็กน้อย
D	ไม่ละลาย	ไม่นำ	หลอม ติดไฟ มีเขม่าเล็กน้อย	ละลาย

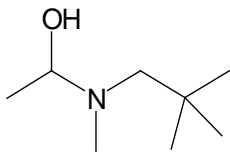
7. สารใดเป็นสารอินทรีย์

- ก. A และ B
- ข. A และ C
- ค. B และ C
- ง. C และ D

8. ข้อความในข้อใด ไม่ถูกต้อง

- ก. สารละลายของสารอินทรีย์ไม่นำไฟฟ้า
- ข. สารอินทรีย์ทุกชนิดไม่ละลายน้ำ
- ค. สารอินทรีย์มีจุดหลอมเหลวต่ำ
- ง. สารอินทรีย์ติดไฟง่าย

9. สูตรโครงสร้างต่อไปนี้ มีสูตรแบบย่อตรงกับข้อใด

- ก. $(\text{OH})\text{CH}_3\text{CHN}(\text{CH}_3)\text{CHCH}(\text{CH}_3)_2$
- ข. $\text{CH}_3\text{C}(\text{OH})\text{N}(\text{CH}_3)\text{CH}_2\text{CH}(\text{CH}_3)_3$
- ค. $\text{CH}_3\text{CH}(\text{OH})\text{N}(\text{CH}_3)\text{CH}_2\text{C}(\text{CH}_3)_2$
- ง. $\text{CH}_3\text{CH}(\text{OH})\text{N}(\text{CH}_3)\text{CH}_2\text{C}(\text{CH}_3)_3$

10. สารใดต่อไปนี้ มีพันธะระหว่างคาร์บอนที่แข็งแรงที่สุด

- ก. C_2H_6
- ข. C_2H_4
- ค. C_2H_2
- ง. C_3H_8

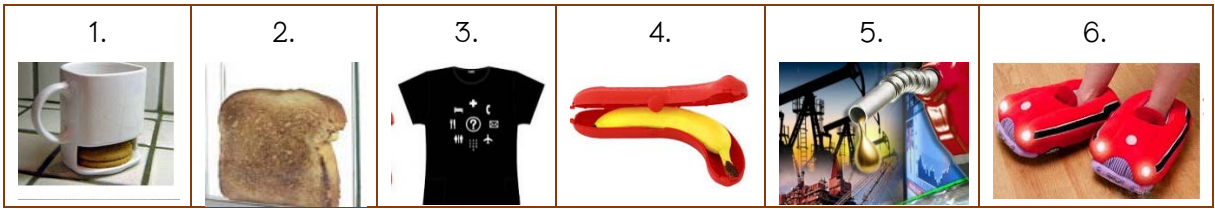

กิจกรรมปัญหาชวนคิด
กลุ่มที่ .....จ.....

เธอรู้ไหมว่า ฉันทมาจากไหน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- คำชี้แจง :
- นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ภาพที่ 1.1 สิ่งอุปโภค บริโภค และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่นักเรียนคิดว่าสิ่งของนั้นมาจากสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งไม่มีชีวิต
  - นักเรียนตั้งประเด็นปัญหาที่ต้องการหาคำตอบจากการทำกิจกรรม

ภาพที่ 1.1 สิ่งอุปโภค บริโภค

ที่มา : <https://decor.mthai.com/other/11648.html>

สืบค้น : 24 กรกฎาคม 2559

บันทึกกิจกรรม

รายการ	สิ่งมีชีวิต	สิ่งไม่มีชีวิต

ประเด็นปัญหาที่ต้องการหาคำตอบจากการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

กิจกรรมนี้เป็นการกำหนดปัญหา
ไม่มีคะแนนนะครับ

บัตรความรู้ 1.2

ประเภทสารประกอบของธาตุคาร์บอน

จุดประสงค์ :

นักเรียนสามารถบอกประเภทสารประกอบของธาตุคาร์บอน และบอกองค์ประกอบของธาตุในสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์ได้

สารประกอบของธาตุคาร์บอน

สารประกอบของคาร์บอนคือสารที่มีธาตุคาร์บอนเป็นองค์ประกอบ จำแนกได้เป็นสารอินทรีย์กับสารอนินทรีย์ ดังนี้

1. สารประกอบอินทรีย์ (organic compound) หมายถึง สารประกอบที่มีธาตุคาร์บอนเป็นองค์ประกอบ ทั้งที่เกิดจากสิ่งมีชีวิต และจากการสังเคราะห์ จำนวนมากมายเป็นล้าน ๆ ชนิด มีหลายชนิดมากกว่าสารอนินทรีย์และมีหลายประเภท เช่น สารประกอบไฮโดรคาร์บอน กรดอินทรีย์ แอลกอฮอล์ เอสเทอร์ อีเทอร์ อะโรมาติก แอลดีไฮด์ คีโตน เอมีน เอไมด์ กรดนิวคลีอิก ตัวอย่างสารอินทรีย์บางชนิดเช่น มีเทน (CH_4) เอทานอล ($\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$) กรดแอสติค (CH_3COOH) น้ำตาลกลูโคส ($\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$)

2. สารประกอบอนินทรีย์ (inorganic compound) หมายถึง สารประกอบของธาตุต่าง ๆ ในตารางธาตุ รวมทั้งสารประกอบของคาร์บอนต่อไปนี้ด้วย

➤ ออกไซด์ของคาร์บอน เช่น CO , CO_2 , C_2O_3

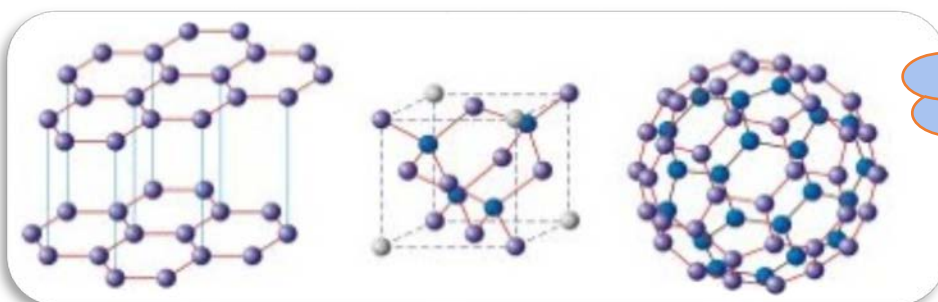
➤ เกลือคาร์บอเนต (CO_3^{2-}) และไฮโดรเจนคาร์บอเนต (HCO_3^-) เช่น แคลเซียมคาร์บอเนต (CaCO_3) โซเดียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต (NaHCO_3)

➤ เกลือคาร์ไบด์ เช่น แคลเซียมคาร์ไบด์ (CaC_2)

➤ เกลือไซยาไนด์ เช่น โพแทสเซียมไซยาไนด์ (KCN), โซเดียมไซยาไนด์ (NaCN)

➤ เกลือไซยาเนต เช่น แอมโมเนียมไซยาเนต (NH_4OCN)

➤ สารที่ประกอบด้วยธาตุคาร์บอนเพียงชนิดเดียว เช่น เพชร แกรไฟต์ ฟูลเลอร์รีน

แกรไฟต์

เพชร

ฟูลเลอร์รีน

แหล่งของสารอินทรีย์
ในธรรมชาติมีที่ใด

ภาพที่ 1.3 โครงสร้างโมเลกุลของ แกรไฟต์ เพชร และฟูลเลอร์รีน (C_{60})
ที่มา : http://www.satriwit3.ac.th/external_newsblog.php?links=1721

บัตรกิจกรรม 1.1

แหล่งของสารอินทรีย์ในธรรมชาติ

จุดประสงค์ : นักเรียนสามารถระบุแหล่งของสารอินทรีย์ในธรรมชาติได้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนในกลุ่มวิเคราะห์สารอินทรีย์ในชีวิตประจำวัน ที่มีแหล่งที่มาจากสิ่งมีชีวิตและจากสิ่งไม่มีชีวิต เขียนเป็นแผนผังความคิดให้สมบูรณ์ที่สุด และระบายสีให้สวยงาม

ชื่อสมาชิกในกลุ่ม _____ ชั้น _____

1. ชื่อ _____ เลขที่ _____
2. ชื่อ _____ เลขที่ _____
3. ชื่อ _____ เลขที่ _____
4. ชื่อ _____ เลขที่ _____
5. ชื่อ _____ เลขที่ _____

ได้จากสิ่งมีชีวิตทั้ง
พืชและสัตว์

แหล่งของสารอินทรีย์
ในธรรมชาติ

ได้จากซากพืช
และซากสัตว์

บัตรความรู้ 1.3

สมบัติของสารประกอบอินทรีย์และอนินทรีย์

จุดประสงค์ : นักเรียนสามารถอธิบายสมบัติของสารประกอบอินทรีย์และอนินทรีย์ได้

สมบัติของสารประกอบอินทรีย์และอนินทรีย์

สารประกอบอินทรีย์มีสมบัติแตกต่างจากสารอนินทรีย์ โดยสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1.1 เปรียบเทียบสมบัติของสารประกอบอินทรีย์และสารประกอบอนินทรีย์

สารประกอบอินทรีย์	สารประกอบอนินทรีย์
<ol style="list-style-type: none"> ประกอบด้วยธาตุคาร์บอนเป็นธาตุหลักและธาตุอื่น ๆ เช่น H, O, N, S, P, Cl, Br ส่วนใหญ่เป็นสารประกอบโคเวเลนต์ จุดหลอมเหลวต่ำและจุดเดือดต่ำ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นสารประกอบโคเวเลนต์ ยกเว้นสารอินทรีย์ที่เป็นประเภทพอลิเมอร์บางชนิดที่มีจุดหลอมเหลวและจุดเดือดสูง สารอินทรีย์ที่ติดไฟได้จะติดไฟได้ แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์หรือเขม่าสีดำ ซึ่งเป็นผลของธาตุคาร์บอน สารอินทรีย์มีทั้งที่ละลายน้ำได้และไม่ละลายน้ำ ส่วนใหญ่สารโมเลกุลใหญ่ไม่ละลายน้ำ สารอินทรีย์มีปรากฏการณ์ไอโซเมอริซึม คือ สูตรโมเลกุลสูตรหนึ่งอาจเป็นสารได้หลายชนิดที่มีโครงสร้างต่างกัน จึงมีจำนวนชนิดมากกว่าสารอนินทรีย์ 	<ol style="list-style-type: none"> ประกอบด้วยธาตุต่าง ๆ ในตารางธาตุ สารอนินทรีย์มีจำนวนมาก ทั้งสารประกอบไอออนิกและสารประกอบโคเวเลนต์ ถ้าเป็นประเภทสารประกอบไอออนหรือโคเวเลนต์แบบโครงผลึกร่างตาข่ายจะมีจุดหลอมเหลวสูง ถ้าเป็นสารประกอบโคเวเลนต์ธรรมดา มีจุดหลอมเหลวต่ำ สารอนินทรีย์ติดไฟหรือทำปฏิกิริยากับแก๊สออกซิเจนจะได้ผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นที่ไม่ใช่เขม่าของคาร์บอน สารอนินทรีย์มีทั้งที่ละลายน้ำได้และไม่ละลายน้ำ สารอนินทรีย์ไม่มีปรากฏการณ์ไอโซเมอริซึม สารต่างชนิดกันสูตรโมเลกุลจะต่างกัน

สารอินทรีย์มีความสำคัญ
อย่างไรบ้างครับ

บัตรคำถาม 1.1

สมบัติของสารประกอบอินทรีย์และอนินทรีย์

- จุดประสงค์ :** นักเรียนสามารถบอกสมบัติบางประการของสารประกอบไฮโดรคาร์บอน
- คำชี้แจง :** ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. สารใดต่อไปนี้เป็็นสารอินทรีย์หรือสารอนินทรีย์ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางให้ถูกต้อง

รายการ	สารอินทรีย์	สารอนินทรีย์	รายการ	สารอินทรีย์	สารอนินทรีย์
1. C ₂ F ₄ Cl ₂			6. NaOCN		
2. C ₁₂ H ₂₂ O ₁₁			7. C ₂ H ₆ O		
3. CH ₂ O			8. CO		
4. MgC ₂			9. CCl ₄		
5. KHCO ₃			10. CH ₃ NH ₂		

2. นักเรียนสรุปความแตกต่างระหว่างสารอินทรีย์กับสารอนินทรีย์ อย่างน้อย 5 ประเด็น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

เกณฑ์การประเมินบัตรคำถาม

- ข้อ 1. เต็ม 5 คะแนน
- ✓ = ข้อมูลถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ตามจุดประสงค์ 0.5 คะแนน/ข้อ
  - ✗ = ข้อมูลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ 0 คะแนน/ข้อ
- ข้อ 2. เต็ม 5 คะแนน
- ✓ = ข้อมูลถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ตามจุดประสงค์ 5 ประเด็นขึ้นไป 5 คะแนน
  - ข้อมูลถูกต้องสมบูรณ์ใน 4 ประเด็น 3 ประเด็น 2 ประเด็น ประเด็น และ 1 ประเด็น ได้คะแนน 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ
  - ✗ = ตอบไม่ถูก/ไม่ตอบ 0 คะแนน
- คะแนนเต็ม   10   คะแนน
- คะแนนที่ได้   .....   คะแนน

บัตรกิจกรรม 1.2

ความสำคัญของสารอินทรีย์

จุดประสงค์ : นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของสารอินทรีย์ในชีวิตประจำวันได้

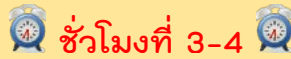
คำชี้แจง : ให้นักเรียนในกลุ่มวิเคราะห์และเขียนเป็นแผนผังความคิด เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากสารอินทรีย์ในชีวิตประจำวัน พร้อมระบายสีตกแต่งให้สวยงาม

ชื่อสมาชิกในกลุ่ม _____ ชั้น _____

1. ชื่อ _____ เลขที่ _____	2. ชื่อ _____ เลขที่ _____
3. ชื่อ _____ เลขที่ _____	4. ชื่อ _____ เลขที่ _____
5. ชื่อ _____ เลขที่ _____	6. ชื่อ _____ เลขที่ _____

สารอินทรีย์
ในชีวิตประจำวัน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สารประกอบอินทรีย์
วิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์

นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (เวลา 5 นาที)

- ➡ 1. ครูทบทวนความรู้เดิมสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์ สัญลักษณ์นิวเคลียร์ของธาตุคาร์บอน
- ➡ 2. นักเรียนทำกิจกรรมปัญหาชวนคิด สารประกอบของคาร์บอน ตัวแทนนักเรียนในกลุ่มนำเสนอผลการทำกิจกรรม และรวบรวมประเด็นปัญหาในการศึกษาคำตอบ

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา (เวลา 15 นาที)

- ➡ 3. นักเรียนศึกษาและอภิปรายภายในกลุ่มตามบัตรความรู้ 1.4 สมบัติของธาตุคาร์บอนกับการเกิดสารประกอบอินทรีย์
- ➡ 4. นักเรียนศึกษาและอภิปรายภายในกลุ่มตามบัตรความรู้ 1.5 สูตรที่ใช้ในการศึกษาสารประกอบอินทรีย์

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า (เวลา 30 นาที)

- ➡ 5. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำบัตรกิจกรรม 1.2 สูตรที่ใช้ในการศึกษาสารประกอบอินทรีย์

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ (เวลา 25 นาที)

- ➡ 6. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียน
- ➡ 7. ครูและนักเรียนร่วมกันอธิบายเกี่ยวกับสูตรที่ใช้ในการศึกษาสารประกอบอินทรีย์ จำนวนพันธะของธาตุในการเกิดสารประกอบโคเวเลนต์ของธาตุหมู่ 4 ถึงธาตุหมู่ 7

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าหาคำตอบ (เวลา 25 นาที)

- ➡ 8. นักเรียนร่วมกันสรุปสูตรที่ใช้ในการศึกษาสารประกอบอินทรีย์ ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเขียนสูตรโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์
- ➡ 9. นักเรียนทำบัตรคำถาม 1.2 เขียนสูตรโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน (เวลา 10 นาที)

- ➡ 10. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสูตรโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์ สูตรแบบใดที่นักเรียนเข้าใจง่ายและเหมาะสมในการนำไปใช้ และตอบประเด็นปัญหาในการศึกษาคำตอบ

ทดสอบหลังเรียน (เวลา 10 นาที)

- ➡ 11. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ชุดที่ 1 สูตรโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์

กิจกรรมปัญหาชวนคิด
กลุ่มที่ .....

สารประกอบของคาร์บอน

- คำชี้แจง : 1. นักเรียนแต่ละกลุ่ม เขียนสูตรเคมีของสารที่มีธาตุคาร์บอนเป็นองค์ประกอบ พร้อมทั้งเรียกชื่อและบอกว่าเป็นสารอินทรีย์หรือสารอนินทรีย์ในเวลา 2 นาที ให้ได้มากที่สุด โดยครูเป็นผู้จับเวลา ให้นักเรียนทุกกลุ่มเขียนพร้อมกัน
2. นักเรียนตั้งประเด็นปัญหาที่ต้องการหาคำตอบจากการทำกิจกรรม

บันทึกกิจกรรม

สูตรเคมี	ชื่อสาร	ประเภท	
		สารอินทรีย์	สารอนินทรีย์

ประเด็นปัญหาที่ต้องการหาคำตอบจากการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

กลุ่มใดเขียนจะถูกต้องและได้มากที่สุด
เป็นกลุ่มชนะ ไม่เก็บคะแนนนะครับ

บัตรความรู้ 1.4

ธาตุคาร์บอนกับการเกิดสารประกอบอินทรีย์

จุดประสงค์ : นักเรียนสามารถอธิบายสมบัติของธาตุคาร์บอนกับการเกิดสารประกอบอินทรีย์ได้

ธาตุคาร์บอนกับการเกิดสารประกอบอินทรีย์

ธาตุคาร์บอนมีสมบัติอย่างไรจึงทำให้เกิดสารประกอบอินทรีย์มากมายนับเป็นล้าน ๆ ชนิด ซึ่งศึกษาสมบัติที่เกี่ยวกับการเกิดสารประกอบอินทรีย์ได้ดังนี้

สารอินทรีย์มีเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเหตุผล 3 ประการ คือ

1. คาร์บอนอะตอมสามารถเกิดพันธะโคเวเลนต์ได้ทั้งพันธะเดี่ยว (Single bond, C-C) พันธะคู่ (Double bond, C=C) และพันธะสาม (Triple bond, C≡C)
2. ธาตุคาร์บอนสามารถสร้างพันธะกับธาตุอื่น ๆ ได้จำนวนมาก เช่น สร้างพันธะกับ H, O, N, S, และแฮโลเจน (halogen) เป็นต้น
3. การเกิดปรากฏการณ์ไอโซเมอริซึม ซึ่งหมายถึงการที่สารมีสูตรโมเลกุลเหมือนกัน แต่สูตรโครงสร้างต่างกัน

การเกิดพันธะของคาร์บอนและโครงสร้างโมเลกุลของสารอินทรีย์

1. **ธาตุคาร์บอนสร้างพันธะโคเวเลนต์ได้หลายชนิด** สัญลักษณ์นิวเคลียร์ของธาตุคาร์บอนคือ $^{12}_6\text{C}$ มีการจัดเรียงอิเล็กตรอนดังนี้ ${}_6\text{C} : 1s^2 2s^2 2p^2$ ต้องการอิเล็กตรอน จำนวน 4 อิเล็กตรอน จึงจะมีโครงสร้างที่เสถียรคล้ายธาตุเฉื่อย ดังนั้นจึงใช้อิเล็กตรอนทั้ง 4 อิเล็กตรอนสร้างพันธะ ดังนี้

ตาราง 1.2 การสร้างพันธะของธาตุคาร์บอนในสารประกอบ

$\begin{array}{c} \\ -\text{C}- \\ \end{array}$	$\begin{array}{c} > \\ \text{C} = \\ < \end{array}$	$= \text{C} =$	$\text{C} \equiv \text{C}$
$\begin{array}{c} \text{H} \\ \\ \text{H}-\text{C}-\text{H} \\ \\ \text{H} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{H} & & \text{H} \\ & \diagdown & / \\ & \text{C} = \text{C} & \\ & / & \diagdown \\ \text{H} & & \text{H} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{H} & & \text{H} \\ & \diagdown & / \\ & \text{C} = \text{C} = \text{C} & \\ & / & \diagdown \\ \text{H} & & \text{H} \end{array}$	$\text{H}-\text{C} \equiv \text{C}-\text{H}$

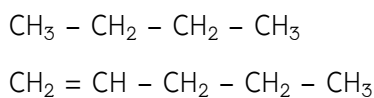
พันธะระหว่างคาร์บอนกับคาร์บอนที่ แข็งแรงเรียงตามลำดับคือ $\equiv > = > -$

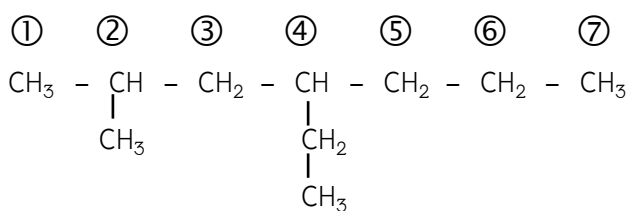
2. โครงสร้างโมเลกุลของสารอินทรีย์ ธาตุคาร์บอนสามารถสร้างพันธะระหว่างอะตอมของธาตุคาร์บอนด้วยกันได้โมเลกุลที่มีโครงสร้างหลายชนิด ดังนี้

2.1 โครงสร้างแบบโซ่เปิด (open chain) มี 2 ประเภท ดังนี้

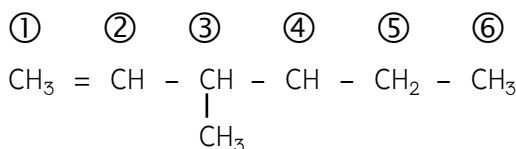
➡ โครงสร้างแบบโซ่ตรง (straight chain) ธาตุคาร์บอนมีพันธะต่อกันเป็นสายยาวไม่มีกิ่ง เช่น

➡ โครงสร้างแบบโซ่กิ่ง (branch chain) ธาตุคาร์บอนสร้างพันธะเป็นสายยาวและอะตอมของธาตุคาร์บอนที่อยู่ภายในโซ่หลักสร้างพันธะกับธาตุคาร์บอนอะตอมอื่น ซึ่งต่อจากโซ่หลักออกมาทางด้านข้าง ดังนี้

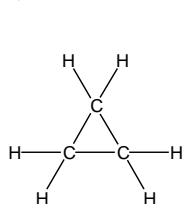
(โซ่หลักมี C 7 อะตอม มีกิ่งมี C₂ และ C₄)

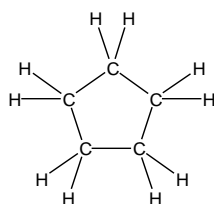
(โซ่หลักมี C 6 อะตอม มีพันธะคู่ที่ C₁ และมีกิ่งมี C₃)

2.2 โครงสร้างแบบโซ่ปิด (close chain) มี 2 ประเภท ดังนี้

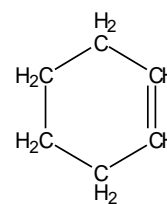
➡ โครงสร้างแบบวง (close chain) ธาตุคาร์บอนสร้างพันธะต่อกันเป็นวง อาจเป็นพันธะเดี่ยวหรือพันธะคู่ในวงก็ได้ เช่น

ไซโคลโพรเพน

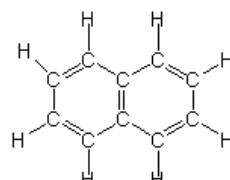
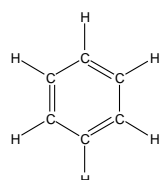

ไซโคลเพนเทน

ไซโคลเพนทีน

➡ โครงสร้างแบบอะโรมาติก (aromatic) ธาตุคาร์บอนสร้างพันธะต่อกันเป็นวง ที่ภายในวงมีคาร์บอน 6 อะตอม และมีพันธะคู่สลับกับพันธะเดี่ยว ดังตัวอย่าง

แนฟทาลีน

บัตรความรู้ 1.5

สูตรเคมีที่ใช้ในการศึกษาสารประกอบอินทรีย์

จุดประสงค์ : นักเรียนสามารถอธิบายสูตรเคมีที่ใช้ในการศึกษาสารประกอบอินทรีย์ได้

การเขียนสูตรโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์

สูตรโครงสร้าง (Structural formula) เป็นสูตรที่แสดงการจัดเรียงอะตอมของธาตุต่าง ๆ ในโมเลกุลของสารนั้นสำหรับสารอินทรีย์ที่มีโมเลกุลขนาดใหญ่การเขียนแสดงแทนด้วยสูตรโครงสร้างแบบลิวอิสทำได้ไม่สะดวก จึงนิยมเขียนเป็น**สูตรโครงสร้างแบบย่อ**

สูตรที่ใช้ในการศึกษาสารประกอบอินทรีย์ มีอยู่ 4 ชนิด ดังนี้

1. **สูตรโมเลกุล** (Molecular formula) เขียนเพื่อแสดงจำนวนอะตอมของธาตุ ใน 1 โมเลกุล เช่น $C_6H_{12}O_6$ C_4H_8

2. **สูตรโครงสร้างแบบลิวอิส** (Lewis structure formula) เขียนเพื่อแสดงจำนวนอิเล็กตรอนที่แต่ละธาตุใช้สร้างพันธะร่วมกัน ซึ่งอาจแสดงด้วยสูตรที่ใช้จุดแทนอิเล็กตรอน หรือใช้เส้นแทนจำนวนอิเล็กตรอนที่ใช้สร้างพันธะโดย 1 เส้น (—) แทน 1 อิเล็กตรอนที่อะตอมนั้นใช้สร้างพันธะ หรืออิเล็กตรอน 1 คู่ (:) ที่ใช้ร่วมกัน

ตาราง 1.3 สูตรโมเลกุล และโครงสร้างแบบลิวอิสของสารประกอบอินทรีย์บางชนิด

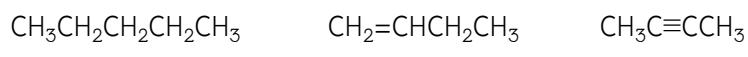
ชื่อ	สูตรโมเลกุล	โครงสร้างแบบลิวอิส	
		แบบจุด	แบบเส้น
อีเทน	C_2H_6		
อีทีน (เอทิลีน)	C_2H_4		
อีไทรน์ (อะเซทิลีน)	C_2H_2		
เมทานอล (เมทิลแอลกอฮอล์)	CH_3CH_2OH		

ตาราง 1.3 สูตรโมเลกุล และโครงสร้างแบบลิวอิสของสารประกอบอินทรีย์บางชนิด (ต่อ)

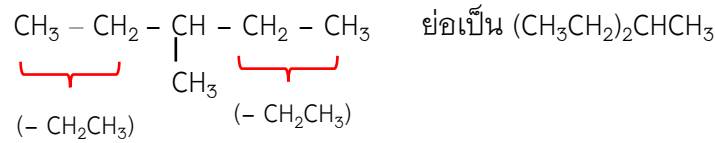
ชื่อ	สูตรโมเลกุล	โครงสร้างลิวอิส	
		แบบจุด	แบบเส้น
โพรพาโนน (แอซีโตน)	CH ₃ COCH ₃		
คลอโรมีเทน (เมทิลคลอไรด์)	CH ₃ Cl		
อะมิโนมีเทน	CH ₃ NH ₂		
มีเทนไทออล	CH ₃ SH		
เมทิลเอทาน์เอต	C ₃ H ₆ O ₂		

3. สูตรโครงสร้างแบบย่อ (Condense structural formula) สามารถย่อพันธะเดี่ยวได้ทั้งหมดหรือย่อบางส่วน โดยพันธะคู่และพันธะสามจะยังคงไว้ โครงสร้างแบบย่อดีกว่าโครงสร้างแบบลิวอิสเพราะใช้เนื้อที่น้อย เขียนได้สะดวกและรวดเร็ว แต่อาจพิจารณาโครงสร้างของโมเลกุลได้ยากและสับสน มีหลักการเขียนดังนี้

เขียนเฉพาะพันธะคู่หรือพันธะสามระหว่างธาตุคาร์บอน ส่วนธาตุอื่นเขียนสัญลักษณ์และแสดงจำนวนด้วยตัวเลข เช่น

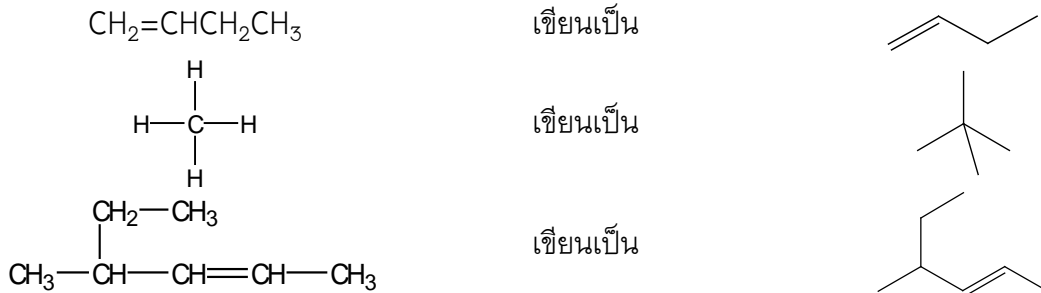

ถ้ามีกลุ่มอะตอมที่จับกับอะตอมของธาตุอะตอมเดียวกัน ให้เขียนไว้ในวงเล็บแล้วแสดงจำนวนกลุ่มด้วยตัวเลข เช่น

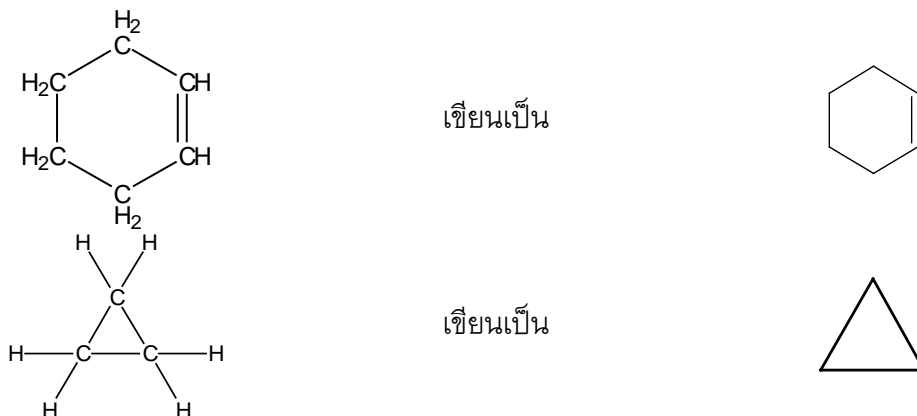

4. สูตรโครงสร้างแบบเส้นและมุม (Line – angle formula) ใช้เส้นตรงแทนพันธะระหว่าง

คาร์บอน ถ้ามีจำนวนคาร์บอนต่อกันมากกว่า 2 อะตอมให้ใช้เส้นต่อกันแบบซิกแซกแทนสายโซ่ของคาร์บอนที่ปลายเส้นตรงและแต่ละมุมของสายโซ่แทนอะตอมของคาร์บอนที่ต่ออยู่กับไฮโดรเจนในจำนวนที่ทำให้คาร์บอนมีเวเลนซ์อิเล็กตรอนครบ 8 ถ้าโมเลกุลมีหมู่อะตอมแยกออกมาจากสายโซ่ของคาร์บอน ให้ลากเส้นต่อออกมาจากสายโซ่ และให้จุดตัดของสายโซ่แทนอะตอมของคาร์บอน เช่น

สำหรับโมเลกุลที่เป็นวง ให้เขียนพันธะแสดงตามรูปเหลี่ยมที่เป็นวงนั้น

การเขียนสูตรโครงสร้างแบบเส้นและมุม นิยมใช้กับสารอินทรีย์ที่มีโครงสร้างแบบวงหรือมีโมเลกุลขนาดใหญ่เนื่องจากเขียนได้สะดวกและรวดเร็วกว่าโครงสร้างแบบอื่น ๆ

ตาราง 1.4 การเขียนโครงสร้างลิวอิส โครงสร้างแบบย่อและสูตรโครงสร้างแบบเส้นและมุม

โครงสร้างแบบลิวอิส	โครงสร้างแบบย่อ	โครงสร้างแบบเส้นและมุม
	$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}=\text{CHCH}_3$	
	$\text{BrCH}=\overset{\text{CH}_3}{\text{C}}\text{CH}_2\text{COCl}$ หรือ $\text{BrCH}=\text{C}(\text{CH}_3)\text{CH}_2\text{COCl}$	
	$(\text{CH}_3)_3\text{CCH}_2\text{CH}(\text{CH}_2\text{CH}_3)_2$	

โครงสร้างของสารอินทรีย์มีโครงสร้างเป็นสามมิติ ซึ่งอะตอมของธาตุมีการจัดเรียงอะตอมเป็นสามมิติที่มีมุมต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตาราง 1.5 สูตรโครงสร้างแบบลิวอิส และแบบจำลองโมเลกุล 3 มิติ

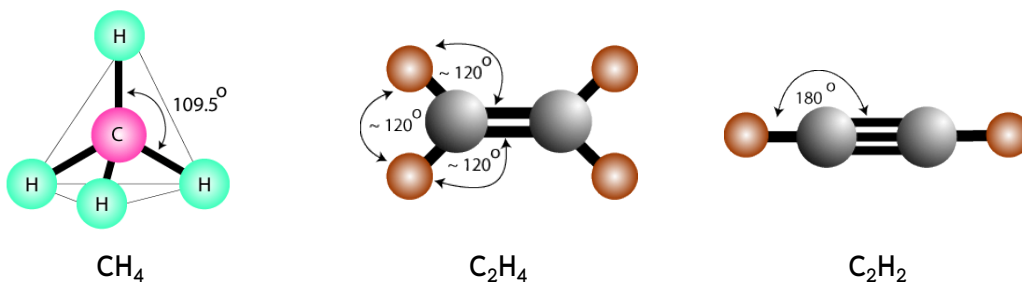
ชื่อสาร / สูตรโมเลกุล	โครงสร้างแบบลิวอิส	แบบจำลองโมเลกุล 3 มิติ
มีเทน CH ₄		
อีเทน C ₂ H ₆		
โพรเพน C ₃ H ₈		
บิวเทน C ₄ H ₁₀		

การจัดเรียงอะตอมของธาตุส่วนใหญ่ไม่อยู่ในระนาบเดียวกัน เนื่องจากถูกกำหนดทิศทางโดยอะตอมของพันธะรอบอะตอมคาร์บอน โดยจัดเรียงตัวให้อยู่ห่างกันมากที่สุดเพื่อให้เกิดสมดุลของแรงผลักของอิเล็กตรอน

 โมเลกุลที่ยึดเหนี่ยวด้วยพันธะเดี่ยวทั้งหมด เช่น CH₄ จะมีมุมพันธะ 109.5° มีรูปร่างโมเลกุลเป็นทรงสี่หน้า

 โมเลกุลที่มีพันธะคู่ 1 พันธะ เช่น C₂H₄ จะมีมุมระหว่างพันธะ 120° มีรูปร่างโมเลกุลเป็นสามเหลี่ยมแบนราบ

 โมเลกุลที่มีพันธะสาม เช่น C₂H₂ จะมีมุมระหว่างพันธะ 180° มีรูปร่างโมเลกุลเป็นเส้นตรง

ภาพที่ 1.4 โครงสร้างของ CH₄ C₂H₄ และ C₂H₂

ที่มา : <https://sites.google.com/site/chemistrypw/khemi-m-6>

สืบค้น : 7 เมษายน 2558

บัตรกิจกรรม 1.3

สูตรโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์

จุดประสงค์ : นักเรียนสามารถเขียนสูตรโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์ได้

คำชี้แจง : นักเรียนในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์และเขียนสูตรโครงสร้างลิวอิส สูตรโครงสร้างแบบย่อ และสูตรโครงสร้างแบบเส้นและมุม และเขียนสูตรโมเลกุลลงในตารางให้สัมพันธ์กัน

ชื่อสมาชิกในกลุ่ม _____ ชั้น _____

1. ชื่อ _____ เลขที่ _____   2. ชื่อ _____ เลขที่ _____

3. ชื่อ _____ เลขที่ _____   4. ชื่อ _____ เลขที่ _____

5. ชื่อ _____ เลขที่ _____   6. ชื่อ _____ เลขที่ _____

โครงสร้างแบบลิวอิส	สูตรโครงสร้างแบบย่อ	สูตรโครงสร้างแบบเส้นและมุม	สูตรโมเลกุล	จำนวนพันธะในสูตรโครงสร้าง
1			C_3H_4	พันธะเดี่ยว..... พันธะคู่..... พันธะสาม.....
2				พันธะเดี่ยว..... พันธะคู่..... พันธะสาม.....
3	$(CH_3)_2O$			พันธะเดี่ยว..... พันธะคู่..... พันธะสาม.....
4				พันธะเดี่ยว..... พันธะคู่..... พันธะสาม.....
5				พันธะเดี่ยว..... พันธะคู่..... พันธะสาม.....

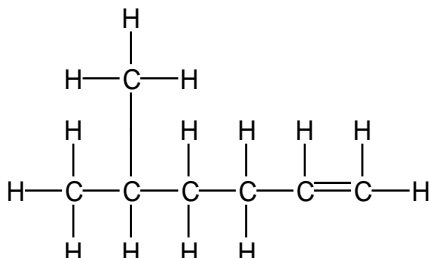
บัตรคำถาม 1.2

สูตรโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์

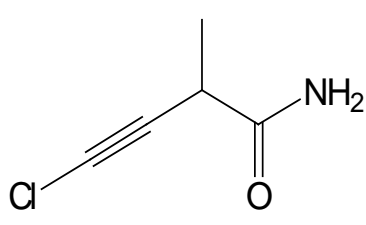
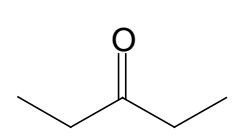
จุดประสงค์ : นักเรียนสามารถเขียนสูตรโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์ได้

คำชี้แจง : นักเรียนเขียนสูตรโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์ต่อไปนี้

1. จงเขียนโครงสร้างของสารประกอบอินทรีย์ต่อไปนี้

โครงสร้างแบบลิวอิส	สูตรโครงสร้างแบบย่อ	สูตรโครงสร้างแบบเส้นและมุม
1.1		
1.2 		
1.3	$(\text{CH}_3)_3\text{CCH}_2\text{CH}_2\text{C}\equiv\text{CH}$	

2. จงเขียนสูตรโครงสร้างแบบย่อ และโครงสร้างลิวอิสผสมกับโครงสร้างแบบย่อของสารประกอบอินทรีย์ต่อไปนี้

สูตรโครงสร้างแบบเส้นและมุม	สูตรโครงสร้างแบบย่อ	โครงสร้างลิวอิสผสมกับโครงสร้างแบบย่อ
2.1 		
2.2 		

ชื่อ.....เลขที่.....

เกณฑ์การประเมินบัตรคำถาม

ข้อ 1 จำนวนข้อย่อย 3 ข้อ เต็ม 6 คะแนน

ข้อ 2 จำนวนข้อย่อย 2 ข้อ เต็ม 4 คะแนน

- ✓ = ข้อมูลถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์   2 คะแนน/ข้อ
- ข้อมูลถูกบางส่วน ตอบไม่สมบูรณ์   1 คะแนน/ข้อ
- ✗ = ข้อมูลไม่สอดคล้องกับคำตอบ   0 คะแนน/ข้อ

คะแนนเต็ม   10   คะแนน
 คะแนนที่ได้   .....   คะแนน

แบบทดสอบหลังเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
เรื่อง สารประกอบอินทรีย์ วิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ทำเครื่องหมาย X ลงใน
กระดาษคำตอบ

1. ข้อความใดต่อไปนี้ไม่ถูกต้อง

- สารอินทรีย์สามารถสังเคราะห์ได้จากสารอนินทรีย์
- สารประกอบที่มีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบเป็นสารอินทรีย์
- สารอินทรีย์โดยส่วนมากจะพบในสิ่งมีชีวิตหรือมาจากสิ่งมีชีวิต
- สารอนินทรีย์เป็นสารที่พบได้ในแร่ธาตุต่าง ๆ และมีจุดเดือดสูงกว่าสารอินทรีย์

คำชี้แจง ใช้ข้อมูลต่อไปนี้ประกอบการตอบคำถามข้อ 2-3

ปฏิกิริยาสาร	การละลายน้ำ	การนำไฟฟ้า ของสารละลาย	การเผาไหม้	การละลาย ในเอทานอล
A	ละลาย	นำ	ไม่หลอมเหลว ไม่ติดไฟ	ไม่ละลาย
B	ละลาย	นำ	หลอม ไม่ติดไฟ	ละลายน้ำเล็กน้อย
C	ไม่ละลาย	ไม่นำ	หลอม ติดไฟ มีเขม่า	ละลายน้ำเล็กน้อย
D	ไม่ละลาย	ไม่นำ	หลอม ติดไฟ มีเขม่าเล็กน้อย	ละลาย

2. สารใดเป็นสารอินทรีย์

- A และ B
- A และ C
- B และ C
- C และ D

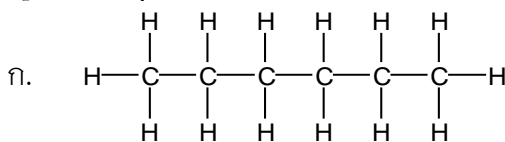
3. สารใดเป็นสารประกอบโคเวเลนต์ไม่มีขั้ว

- ก. A
- ข. B
- ค. C
- ง. D

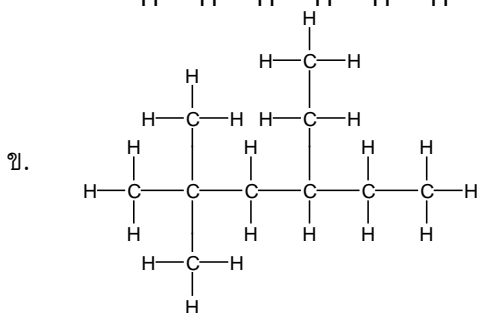
4. ข้อความในข้อใด ไม่ถูกต้อง

- ก. สารละลายของสารอินทรีย์ไม่นำไฟฟ้า
- ข. สารอินทรีย์ทุกชนิดไม่ละลายน้ำ
- ค. สารอินทรีย์มีจุดหลอมเหลวต่ำ
- ง. สารอินทรีย์ติดไฟง่าย

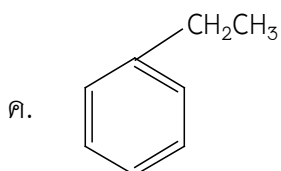
5. ข้อใดถูกต้องที่สุด

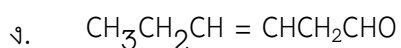
สูตรแบบย่อคือ $(CH_3)_2(CH_2)_2$

สูตรแบบย่อคือ $(CH_3)_3CCH_2CH(CH_2CH_3)_2$

สูตรโมเลกุลคือ C_8H_{11}

มีพันธะเดี่ยวทั้งหมด 16 พันธะ

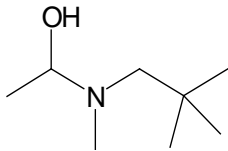
6. สารใดต่อไปนี้ เป็นสารอินทรีย์ทุกชนิด

- ก. CH_2Cl_2 , CH_3OH และ CH_3F
- ข. CH_3COOH , K_2CO_3 และ CH_4
- ค. CH_3CHO , $C_6H_{12}O_6$ และ CO_2
- ง. $C_{12}H_{22}O_{11}$, C_6H_6 และ CO

7. สารใดต่อไปนี้ มีพันธะระหว่างคาร์บอนที่แข็งแรงที่สุด

- ก. C_2H_6
- ข. C_2H_4
- ค. C_2H_2
- ง. C_3H_8

8. สูตรโครงสร้างต่อไปนี้ มีสูตรแบบย่อตรงกับข้อใด

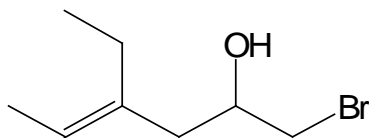

- ก. $(OH)CH_3CHN(CH_3)CHCH(CH_3)_2$
- ข. $CH_3C(OH)N(CH_3)CH_2CH(CH_3)_3$
- ค. $CH_3CH(OH)N(CH_3)CH_2C(CH_3)_2$
- ง. $CH_3CH(OH)N(CH_3)CH_2C(CH_3)_3$

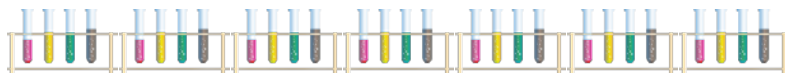
9. สารในข้อใดต่อไปนี้ สูตรโครงสร้างมีจำนวนพันธะคู่ 2 พันธะ

- ก. CH_2CHCHO
- ข. CH_3COOH
- ค. CH_3CH_2OH
- ง. CH_2CHCH_3

10. สูตรโครงสร้างแบบเส้นและมุมต่อไปนี้ มีสูตรโมเลกุลตรงกับข้อใด

- ก. $C_8H_{13}OBr$
- ข. $C_8H_{15}OBr$
- ค. $C_8H_{16}OBr$
- ง. $C_9H_{17}OBr$

แบบสรุปคะแนน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สารประกอบอินทรีย์
วิชาเคมี ว33225 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 1 สูตรเคมีสารประกอบอินทรีย์

คะแนน	บัตรกิจกรรม			บัตรคำถาม		แบบทดสอบ	แบบทดสอบ	คะแนน ระหว่างเรียน
	1.1	1.2	1.3	1.1	1.2	ก่อนเรียน	หลังเรียน	
คะแนนเต็ม	✓	✓	✓	10	10	10	10	30
คะแนนที่ได้								
คิดเป็นร้อยละ								

หมายเหตุ : ✓ = ผ่านกิจกรรม

✗ = ไม่ผ่านกิจกรรม

(ลงชื่อ) ..... ผู้ประเมิน

(นายวิชาชะ เอือกเย็น)

ตำแหน่ง ครู โรงเรียนบ้านแท่นวิทยา

เกณฑ์การประเมินคะแนนระหว่างเรียน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 4	26 - 30	คะแนน	หมายถึง ดีมาก
ระดับ 3	20 - 25	คะแนน	หมายถึง ดี
ระดับ 2	15 - 19	คะแนน	หมายถึง พอใช้
ระดับ 1	ต่ำกว่า 15	คะแนน	หมายถึง ควรปรับปรุง

เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน ตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บรรณานุกรม

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2556). **คู่มือครูรายวิชาเพิ่มเติม เคมี เล่ม 1**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สกสศ.
- _____. (2556). **คู่มือครูรายวิชาเพิ่มเติม เคมี เล่ม 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มสาระ**
การเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สกสศ.
- _____. (2558). **หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม เคมี เล่ม 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มสาระ**
การเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สกสศ.
- _____. (2558). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน เคมี สำหรับนักเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สกสศ.
- สมพงษ์ จันทรโพธิ์ศรี. (2554). **High School Chemistry เคมี ม.4-6 เล่ม 2 (รายวิชาเพิ่มเติม).**
กรุงเทพฯ : ไฮเอ็ดพับลิชชิง.
- สุทัศน์ ไตรสถิตวร. (2535). **Modern Concept Chemistry เคมี ม.5 เล่ม 1.** กรุงเทพฯ :
ไฮเอ็ดพับลิชชิง.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด**
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
จำกัด.
- สำราญ พฤษสุนทร. (2554). **คู่มือรายวิชาเพิ่มเติม เคมี ม. 4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้**
วิทยาศาสตร์ เล่ม 2. กรุงเทพฯ : พ.ศ. พัฒนา.
- _____. (2546). **คู่มือสาระการเรียนรู้พื้นฐานและเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์**
เคมี ม.6 เล่ม 1. กรุงเทพฯ : พ.ศ. พัฒนา.
- _____. (2546). **คู่มือสาระการเรียนรู้พื้นฐานและเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์**
เคมี ม.4 เล่ม 2. กรุงเทพฯ : พ.ศ. พัฒนา.